

Regeringens proposition

1978/79:124

om statens förvärv av Kockums varvsrörelse, m. m.;

beslutad den 1 mars 1979.

Regeringen föreslår riksdagen att antaga de förslag som har upptagits i bifogade utdrag av regeringsprotokoll.

På regeringens vägnar

OLA ULLSTEN

ERIK HUSS

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen läggs fram förslag om godkännande av avtal mellan staten och Kockums AB om förvärv av Kockums Varv, m. m. Avtalet innebär bl. a. att Kockums till staten överlåter samtliga tillgångar, bl. a. aktier i andra bolag än Kockums AB — med undantag av aktierna i Kockums Fastighets AB —, andelar, fordringar och rättigheter för en överenskommen köpeskilling av 20 milj. kr. jämte ett belopp som svarar mot Kockums skulder per tillträdesdagen. I propositionen föreslås vidare att regeringen bemyndigas att avyttra från Kockums förvärvade aktier och andra tillgångar.

Vidare föreslås i propositionen att fullmäktige i riksgäldskontoret bemyndigas att teckna garantier för Svenska Varv upp till 1 500 milj. kr. och att Svenska Varv erhåller bidrag med 735 milj. kr. Dessutom föreslås ett anslag av 50 milj. kr. för kapitaltillskott till Statsföretag AB.

INDUSTRIDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1979-03-01

Närvarande: statsministern Ullsten, ordförande, och statsråden Sven Romanus, Mundebo, Wikström, Friggebo, Wirtén, Huss, Rodhe, Wahlberg, Hansson, Enlund, Lindahl, Winther, De Geer, Blix, Cars, Gabriel Romanus, Tham, Bondestam.

Föredragande: statsrådet Huss

Proposition om statens förvärv av Kockums varvsrörelse, m. m.

1 Inledning

Varvsindustrin i världen befinner sig sedan några år tillbaka i en allvarlig strukturkris. På grund härav har inom de olika varvsländerna omfattande statliga ekonomiska stödåtgärder vidtagits för denna industri. De svenska stödåtgärderna har lett till bl. a. att en betydande del av varvsindustrin efter hand förts in under statligt ägande.

År 1977 (prop. 1976/77: 139, NU 1976/77: 53, rskr 1976/77: 343) bildades Svenska Varv AB, under vilket de statliga varvsintressena samordnades, däribland tre av landets fyra stora nybyggnadsvarv.

Landets enda privatägda storvarv är Kockums Varv (Shipyard) AB. Det är ett av de bolag som ägs av Kockums AB (Kockums). På grund av varvskrisen har Kockumskoncernens finansiella ställning markant försämrats under de senaste åren. Då det under år 1978 stod klart att koncernen inte längre hade förmåga att bemästra sina ekonomiska problem, upptog Kockums på hösten 1978 förhandlingar med staten i syfte att till staten överlåta varv och andra verksamheter inom koncernen.

Ett preliminärt avtal har träffats mellan staten och Kockums om överlåtelse av bl. a. varvet till staten. Avtalet har godkänts av aktieägarna i Kockums vid extra bolagsstämma den 21 december 1978. Avtalet bör fogas till regeringsprotokollet i detta ärende som *bilaga*.

2 Föredragandens överväganden

2.1 Kockums nuvarande organisation

Kockums är en mångsidig industrigrupp. Tonvikten ligger på produktion av avancerade fartyg, maskiner och system för skogsbruk och

skogsindustri, fordon för tunga transporter samt elektronikprodukter. I koncernen ingår också flera utvecklingsbolag.

Antalet anställda inom Kockumskoncernen uppgår till ca 7 300, varav varvsdelen svarar för ca 4 900. Moderbolag är Kockums AB i Malmö och verksamheten bedrivs genom dotterbolag grupperade i olika rörelsegrenar. Rörelsegrenarna är Kockums Varv, rederirörelsen, Kockums Industri, Kockums Automation, Kockums Computer Systems, Kockums Construction, Kockums Chemical och Kockums Energisystem. Förutom dessa åtta rörelsegrenar bedriver Kockums tillsammans med staten ett utvecklingsarbete på den s. k. stirlingmotorn inom KB United Stirling (Sweden) AB & Co. Detta bolag ägs till vardera 37,5 % av Kockums och staten genom förenade fabriksverken (FFV) samt till 25 % av United Stirling AB. Detta bolag ägs i sin tur till hälften vardera av Kockums och staten genom FFV. I Kockumskoncernen ingår även ett antal icke rörelsedrivande bolag.

Kockums Varv, som är koncernens största rörelsegren, tillverkar huvudsakligen stora och avancerade fartyg, såsom fartyg för transport av flytande gas s. k. LNG-fartyg, tankfartyg och u-båtar, samt bedriver legoverksamhet och annan s. k. alternativ produktion inom olika områden. Tillverkningen är koncentrerad till Kockums Varv (Shipyards) AB i Malmö och är i viss utsträckning förlagd till Helsingborgs Varfs AB i Helsingborg. Varvsrörelsens produktionsvärde uppgick år 1978 till ca 1 000 milj. kr. Antalet anställda inom varvsrörelsen uppgick år 1978 till ca 4 900, vilket utgör 67 % av koncernens totala antal anställda.

Rederirörelsens verksamhet bedrivs huvudsakligen genom Rederi AB Malmoil. Genom rederiet äger Kockums bl. a. andelar i fartyg byggda vid Kockums Varv för svenska och norska redare. Vid 1978 års slut hade Kockums rederirörelse tre helägda fartyg jämte andelar i fem andra. Rederirörelsens intäkter uppgick år 1978 till 61 milj. kr.

Kockums Industris verksamhet omfattar huvudsakligen tillverkning av skogsbruksmaskiner, skogsindustrimaskiner och truckar för tunga transporter. Förutom vid de svenska fabrikena i Söderhamn, Landskrona, Filipstad och Stensele bedrivs verksamhet genom bolag i Finland, Norge, Storbritannien, Förenta staterna, Canada och Australien. Kockums Industris totala fakturerade försäljning uppgick år 1978 till ca 640 milj. kr. Antalet anställda uppgick år 1978 till ca 2 000, varav i Sverige ca 1 300.

Kockums Automation arbetar huvudsakligen inom de tre produktionsområdena fartygsautomatik, sågverksautomatik och ljudsignalapparater. Tillverkningen sker i Malmö och Västerås. Den svenska verksamheten bedrivs inom Kockums Automation AB. Dess totala fakturerade försäljning uppgick år 1978 till 58 milj. kr. Antalet anställda uppgick år 1978 till ca 170.

Kockums Computer Systems verksamhet, som bedrivs i Malmö, omfat-

tar utveckling och införande av datorbaserade styrsystem, datorproduktion till olika bolag inom koncernen samt marknadsföring av system och systemtjänster utanför koncernen. Kockums Computer Systems totala fakturerade försäljning uppgick år 1978 till ca 22 milj. kr. Antalet anställda uppgick till ca 100.

Kockums Construction utvecklar och tillverkar utrustningar för injicering av pulverformiga material i metallbad i t. ex. stålverk. Verksamhetsgrenen utvecklar också ett system för hantering och bearbetning av olika grödor. Verksamheten bedrivs genom Kockums Construction AB i Höganäs som ägs av Kockums till drygt 90 %. Kockums Constructions rörelseintäkter uppgick år 1978 till 10 milj. kr. Antalet anställda uppgick år 1978 till ca 25.

Kockums Chemical bedriver utvecklingsarbete inom området biokemi. Det längst komna projektet är en biokemisk tids-/temperaturindikator avsedd för att kontrollera behandling av djupfrysta och kylda livsmedel, läkemedel, vacciner m. m. Verksamheten bedrivs genom företaget KB Kockums Chemical AB & Co och har större delen av sin verksamhet förlagd till Malmö. Antalet anställda uppgick år 1978 till ca 30.

Kockums Energisystem utvecklar olika energianläggningar såsom värmeverk, kraftvärmeverk och fjärrvärmesystem. Verksamheten bedrivs i Malmö. Antalet anställda uppgick år 1978 till ca 10.

Kockums Air AB är ett vilande bolag. Kockums kommer att till detta bolag överföra sina aktier i United Stirling (Sweden) AB och sina andelar i KB United Stirling (Sweden) AB & Co.

2.2 Avtal mellan staten och Kockums

I prop. 1977/78: 174 redovisades Kockumskoncernens resultatutveckling och ställning t. o. m. år 1977 samt en prognos avseende resultat och likviditet år 1978. Härvid konstaterades att ett akut behov av likviditetsförstärkning förelåg som Kockums inte kunde lösa på egen hand. Det stod klart att utan en likviditetsförstärkning för bolaget var betalningsinställelse oundviklig. En sådan utveckling ansågs allvarligt försvåra det arbete som pågick inom företaget och industridepartementet för att åstadkomma en lämplig strukturanpassning av verksamheten. Kockums erhöll med anledning härav ett statligt lån av 340 milj. kr. enligt beslut av riksdagen våren 1978 (prop. 1977/78: 174, NU 1977/78: 76, rskr 1977/78: 377). Tillsammans med överenskommelser med vissa kreditgivare, som förutsattes vid lämnandet av statens lån, möjliggjorde detta att likviditeten upprätthölls på en tillfredsställande nivå till ett par månader in på 1979.

Kockums tidigare förväntningar om försäljning av LNG-fartyg och annan fartygsproduktion till kostnadstäckande priser har hittills inte förverkligats. Likviditetsproblemen kunde nu inte längre angripas med

tillfälliga åtgärder utan måste lösas genom varaktiga kapitaltillskott. Kockums styrelse ansåg sig i denna situation inte kunna ta ansvar för beslut om fortsatt förlustbringande produktion som skulle urholka koncernens tillgångar ytterligare. Bolaget anhöll därför om att förhandlingar skulle upptas som syftade till att staten helt eller delvis skulle överta koncernen. Sådana förhandlingar upptogs i november 1978. Statens intresse för frågan hade främst sin grund i att Kockumskoncernen med ca 7 300 anställda har stor betydelse för sysselsättningen. Vidare har staten genom garantiåtaganden ett stort engagemang i Kockums. Utan statliga åtgärder hade Kockums måst inställa sina betalningar med konkurs som följd.

Som ett resultat av förhandlingarna har, med förbehåll för regeringens godkännande, ett avtal träffats med Kockums. Huvudpunkterna i avtalet är följande.

Kockums överlåter till staten samtliga tillgångar, bl. a. aktier — med undantag av aktierna i Kockums Fastighets AB —, andelar, fordringar och rättigheter, för en överenskommen fast köpeskillning av 20 milj. kr. jämte ett belopp som svarar mot Kockums skulder per tillträdesdagen. I överlåtelsen ingår även samtliga framtida intäkter till Kockums i den mån de belöper på eller är att hänföra till tillgångar som omfattas av överlåtelsen.

Den överenskomna köpeskillningen erläggs genom kontant betalning av 20 milj. kr. snarast efter regeringens godkännande av avtalet och genom övertagande av samtliga Kockums skulder och förpliktelser per tillträdesdagen. Denna bestäms i samråd mellan parterna och skall infalla senast den 1 juli 1979. Detaljerna i avtalet framgår av bilagan.

Enligt min mening är den träffade överenskommelsen det bästa sättet att skapa förutsättningar för att lösa Kockumskoncernens problem med tillvaratagande av statens intressen. Jag förordar därför att regeringen inhämtar riksdagens bemyndigande att godkänna avtalet i vad staten därigenom ikläder sig ekonomisk förpliktelse.

2.3 Åtgärder för de övertagna verksamhetsgrenarna

Ett godkännande av avtalet innebär att staten övertar samtliga Kockums tillgångar, med undantag av aktierna i Kockums Fastighets AB. I gengäld övertar staten ansvaret för Kockums skulder och förpliktelser till de belopp dessa uppgår till på tillträdesdagen — beräknade till 1 103 milj. kr. — och betalar därutöver ett belopp av 20 milj. kr. Jag förordar att detta belopp anvisas på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 såsom ett investeringsanslag under fonden för statens aktier. Mot dessa åtaganden erhåller staten fordringar och aktier till ett i Kockums vid tillträdesdagen bokfört värde av 1 123 milj. kr. efter den omvärdering som aktualiseras före statens övertagande.

Efter statens övertagande av verksamheterna från Kockumskoncernen anser jag att målsättningen bör vara att hänföra de olika rörelsegrenarna till sådana företag där rörelsegrenarna kan anses strukturellt bäst passa in och därmed ge förutsättningar för bästa resultat.

Sålunda bör Kockums Varv och rederiverksamheten ägarmässigt och organisatoriskt ingå i Svenska Varv AB, eftersom detta företag har bildats för att möjliggöra en samordning och rationell skötsel av statens varvs- och rederiintressen. Jag förordar därför att aktierna i Kockums Varv (Shipyards) AB och Rederi AB Malmoil överläts till Svenska Varv AB.

Bland övriga rörelsegrenar anser jag att Kockums Computer Systems, Kockums Construction samt Kockums Energisystem bedriver verksamheter som helt eller till större delen naturligen anknyter till varvets skeppsbyggnadsverksamhet eller alternativa produktion. Av denna anledning bör därför även aktierna och andelarna i följande bolag överlätas till Svenska Varv AB, nämligen Kockums Computer Systems AB, Kockums Construction AB och Kockums Energisystem AB.

Det ankommer på Svenska Varvs ledning att organisatoriskt placera in bolagen i varvskoncernen på ett sådant sätt att högsta rationalitet och bästa lönsamhet erhålls.

Som vederlag för andelar och aktier betalar Svenska Varv AB 19 999 000 kr. kontant samt övertar fordringar och skulder till ett nettoskuldvärde av ca 194 milj. kr.

Ett antal av de verksamheter som övertas från Kockums har inte någon anknytning till varvs- och rederirörelserna. De verksamheter det här är fråga om är huvudsakligen tillverkning av skogsbruksmaskiner, skogsindustrimaskiner och truckar. Dessa verksamheter anser jag bör tillföras Statsföretag AB. Det bolag som berörs härav är Kockums Industri AB. Aktierna i detta bolag bör alltså överlätas till Statsföretag.

Den produktion av skogsbruksmaskiner som bedrivs inom rörelsegrenen Kockums Industri är förlustbringande. Förutom av Kockums Industri tillverkas skogsbruksmaskiner i Sverige också av Volvo BM och av Östbergs Fabriks AB (ÖSA) m. fl. Branschen har svåra lönsamhetsproblem och behov av strukturrationaliseringsåtgärder. Bl. a. är det nödvändigt med en kapacitetsminskning av branschen. Samarbete mellan aktuella företag torde behövas i syfte att nå rationellare produktion samt mer ändamålsenlig produktutveckling och marknadsföring. Det får ankomma på Statsföretag att medverka i pågående utredning om erhållande av lämplig struktur för branschen. Inom Kockums Industri bedrivs tillverkning av skogsbruksmaskiner i Söderhamn, Stensele och Filipstad.

Också rörelsegrenen Kockums Chemical och den verksamhet som bedrivs inom Kockums Automation AB bör hänföras till Statsföretag. Jag förordar därför att aktierna och andelarna i Kockums Chemical AB och

KB Kockums Chemical samt i Kockums Automation AB överläts till Statsföretag.

Statsföretag övertar utan likvid såväl Kockums AB:s aktieinnehav i dessa bolag som koncernfordringar på dessa. Detta innebär att Statsföretag övertar fordringar som i förhållande till bokförda värden i Kockums AB nedvärderas med ca 165 milj. kr. samt aktier som värderats till noll, vilket motsvarar en nedvärdering med ca 70 milj. kr. i förhållande till dessa bolags redovisade egna kapital. Nedvärdering av de övertagna fordringarna innebär att en motsvarande nedsättning av Kockums Industri AB:s skuld kan ske. Sammanlagt kommer alltså 235 milj. kr. Statsföretag tillgodo. Detta anser jag vara motiverat om Statsföretag skall kunna bibehålla en acceptabel soliditet inför ett genomförande av de för den övertagna industrigruppen nödvändiga och kostnadskrävande struktureringsåtgärderna.

Riksdagens bemyndigande bör inhämtas att på de sätt jag angett överlåta från Kockums AB övertagna tillgångar.

I prop. 1972: 85, 1972:130, 1973: 170, 1974: 170, 1975/76: 25, 1976/77: 25, 1977/78: 25 och 1978/79: 101 har redogörelser lämnats för Kockums och FFV:s medverkan i utvecklingen av stirlingmotorn. FFV har i skrivelse den 9 februari 1979 föreslagit att de från Kockums övertagna andelarna i United Stirling överförs till FFV.

Stirlingprojektet är av stort industripolitiskt intresse. Enligt min mening bör ägarförhållandena för de berörda företagen närmare övervägas. I avvaktan på resultat av dessa överväganden bör aktierna och andelarna i Stirlingföretagen t. v. vara kvar i det från Kockums övertagna Kockums Air AB. Detta bolag bör t. v. ligga kvar hos staten och redovisas under statens fond för aktier. Jag är därför inte nu beredd att förorda en lösning enligt FFV:s förslag.

I prop. 1978/79: 101 (bil. 11) har regeringen föreslagit bl. a. att riksdagen måtte bemyndiga regeringen att medge förenade fabriksverken att solidariskt med annan delägare teckna borgen för lån till KB United Stirling (Sweden) AB & Co intill 110,5 milj. kr. jämte ränta. Annan delägare bör t. v. vara Kockums Air AB. Tidigare lämnade medgivanden för förenade fabriksverken att teckna borgen solidariskt med Kockums AB bör upphävas och ersättas med ett medgivande att teckna borgen solidariskt med Kockums Air AB intill nämnda belopp jämte ränta. Riksdagens medgivande härtill bör inhämtas.

2.4 Finansiellt stöd

Under de senaste åren har Kockumskoncernens finansiella ställning försämrats markant, vilket ledde till bl. a. akuta likviditetsproblem i början av år 1978. För att överbrygga dessa lämnade staten enligt det förut nämnda beslutet av riksdagen ett lån av 340 milj. kr. till Kockums.

Lånet innebar att likviditeten tryggades till ett par månader in på innevarande år. Det stod samtidigt klart att ytterligare kapitaltillskott behövdes på sikt om inte varvets lagerproducerade LNG-fartyg snart kunde säljas och varvet erhöll nya order till kostnadstäckande priser. Inom industridepartementet bedömdes redan tidigare att det var alltför optimistiskt att tro att varvet skulle kunna sälja dessa fartyg och få nya order till kostnadstäckande priser. Detta har heller inte inträffat. I prop. 1977/78: 174 och 1978/79: 49 har framhållits att Kockums vid jämförelse med Svenska Varv använt andra värderingsprinciper för bl. a. fartygsfordringar, eget fartygsinnehav samt lagerproducerade fartyg och att en tillämpning av Svenska Varvs principer skulle medföra att Kockums eget kapital inte bara var förbrukat utan även att mycket stora kapitaltillskott erfordrades för att återställa det egna kapitalet.

Kockumskoncernens totala förlust för år 1978 beräknas med tillämpning av Kockums värderingsprinciper f. n. till 349 milj. kr. före bokslutsdispositioner och skatt. Resultatet fördelas på koncernens bolag enligt följande:

Kockums Varv (Shipyard) AB	— 46,5
Rederirörelsen	—160,4
Kockums Industri AB	—112,7
Övriga bolag (netto) och koncernelimineringar	— 29,3
	—348,9

Förlusten medför att samtliga lagerreserver samt överavskrivningar, så långt detta är möjligt, måste upplösas i de bolag som staten nu föreslås förvärva.

Kockums Varv har efter dessa dispositioner samt efter överförande av medel för att täcka rederirörelsens förlust kvar ett eget kapital på 44,1 milj. kr. och obeskattade reserver i form av överavskrivningar på 164,5 milj. kr. eller tillsammans 208,6 milj. kr. I samband med att varvs- och rederirörelsen inordnas i Svenska Varv är det nödvändigt att Kockums värderingsprinciper anpassas efter Svenska Varvs. Svenska Varvs principer är som nämnts avsevärt försiktigare men enligt min mening också mer realistiska.

Kockums har fordringar på ett antal norska rederier om sammanlagt ca 1 200 milj. kr. avseende fartygsleveranser. Rederierna har inte kunnat betala vare sig amorteringar, räntor eller i ett fall, del av den kontrakterade kontantlikviden. Trots en på sina håll väntad förbättrad fraktmarknad torde inte nämnda rederier kunna fullgöra väsentliga delar av sina förpliktelser under de närmaste åren. Kockums har ansett dessa fordringar fullgoda och har därvid utgått ifrån att en normaliserad fraktmarknad för stort tanktonnage skall möjliggöra för rederierna att fullgöra såväl ursprungliga förpliktelser som skyldigheten att erlægga bl. a.

den ränteskuld som uppkommit på grund av det anstånd som Kockums har lämnat. Enligt Svenska Varvs principer värderas fordringar i motsvarande fall med utgångspunkt i marknadsvärdet på fartyget. Bedömningen av marknadsvärdet görs härvid så, att kortsiktiga fluktuationer inte ges avgörande betydelse. Det faktum att Svenska Varv avstår från att realisera ett stort antal fartygspanter pekar dock på att de nuvarande marknadsvärdena bedöms som låga i förhållande till den väntade långsiktiga utvecklingen och att en nedskrivning till marknadsvärdena inte skulle behöva göras. Mot bakgrund av den stora osäkerhet som alltjämt råder beträffande frakt- och fartygsvärdesutvecklingen finner jag det dock lämpligt att utgå från marknadsvärdena på fartygspanterna vid bedömning av förlustriskerna på här aktuella fordringar. Samtidigt bör möjligheten till förbättrade fartygsvärden beaktas såtillvida att kapitaltillskott som föranleds av dessa reserveringar inte betalas ut förrän eventuell slutlig förlust har konstaterats och till belopp som motsvarar denna.

Ett liknande värderingsproblem föreligger beträffande Kockumskoncernens eget fartygsinnehav, som omfattar tre helägda och fem delägda fartyg. Fartygen är tillsammans bokförda till 672 milj. kr. Inte heller dessa lämnar intäkter som täcker amorteringar och fulla räntekostnader. Jag finner av samma skäl som beträffande fartygsfordringarna det motiverat att utgå från marknadsvärdet vid värderingen av dessa fartyg och andelar.

Till det egna fartygsinnehavet skall inräknas även de två LNG-fartyg som produceras i egen regi och färdigställs under åren 1979 och 1980. Självkostnaden för dessa uppgår till ca 500—600 milj. kr. per fartyg. Kockums har tidigare haft förhoppningar att kunna avyttra dessa till kostnadstäckande priser relativt snart efter färdigställandet. På grund av att flera stora LNG-projekt har lagts ned eller senarelagts framstår det i dag som sannolikt att försäljning av fartygen kommer att dröja. Kockums Varv kommer i så fall att drabbas av betydande räntekostnader och uppläggningskostnader till dess fartygen kan säljas. Dessa väntade kostnader måste beaktas vid värderingen av fartygen. Så har inte skett i Kockums bokslut. Det är inte möjligt nu att med säkerhet bedöma den troliga försäljningstidpunkten för fartygen. Enligt min mening bör nu reservationer göras för kapitalkostnader m. m. under ca tre år räknat från färdigställandetidpunkten.

Det reserveringsbehov för förlustrisker beträffande fordringar, eget fartygsinnehav samt LNG-fartygen som nu redovisats uppgår sammanlagt till ca 1 500 milj. kr. Kockums har även i övrigt tillämpat andra värderingsprinciper än Svenska Varv bl. a. avseende valutor. En anpassning till Svenska Varvs principer innebär en ytterligare resultatbelastning med ca 30 milj. kr.

Avslutningsvis kan beträffande värderingsprinciper framhållas att varvsanläggningen snart väntas vara utnyttjad till endast ca 50 % och

att fullt kapacitetsutnyttjande inte förutses under överblickbar framtid. Det kan under dessa förutsättningar övervägas om anläggningens bokförda värde bör engångsnedskrivnas med hänsyn till det minskade kapacitetsutnyttjandet. En nedskrivning till 50 % nivå innebär en resultatbelastning med ca 335 milj. kr. Inom Svenska Varv har sådana nedskrivningar övervägts men ännu inte genomförts. Jag finner därför inte anledning att ta ställning särskilt för Kockumsvarvet i denna fråga.

Budgeten för år 1979 visar förluster avseende såväl varvs- som rederirörelse. För varvet förutses ett underskott av 265 milj. kr. till vilket skall läggas en beräknad förlust i rederirörelsen av ca 90 milj. kr. Den sammanlagda förlusten beräknas således till ca 355 milj. kr. Beräkningarna baseras på att nya order erhålls på fyra fartyg under året och att avskrivningslån beviljas för dessa. Fraktnivån för rederiets 355 000 dwt tankfartyg har enligt det internationella fraktindexsystemet för tankfartyg beräknats till genomsnittligt World Scale 35. De med resultatbudgeten förknippade riskerna illustreras av att en tre månaders förskjutning i erhållandet av nya order försämrar resultatet med 80 milj. kr. samt att 8—10 enheter lägre fraktindex minskar resultatet med ca 60 milj. kr. Härtill kommer valutariskerna.

Kockums nettoskuld i dollar uppgår till ca 1 000 milj. kr. Budgeten baseras på en kurs av 4: 50 kr./dollar. En avvikelse med ett öre per dollar påverkar resultatet med 2,3 milj. kr. Sammanlagt finner jag det realistiskt att utöver 1979 års budgeterade förlust beakta risker för förskjutningar av beställningar, lägre fraktsatser och valutaförluster med totalt ca 200 milj. kr.

Bland övriga bolag som föreslås bli överförda till Svenska Varv AB erfordras kapitaltillskott till Kockums Construction och Kockums Energisystem för att täcka dessa bolags utvecklingskostnader. Det sammanlagda kapitalbehovet för dessa bolag uppgår till ca 20 milj. kr.

Kapitalbristen i Kockums Varv och rederi samt övriga bolag som överförs till Svenska Varv kan härefter beräknas till följande

	<i>milj. kr.</i>
Eget kapital inkl. obeskattade reserver	+ 208
Effekt av ändrade värderingsprinciper	—1 530
Förlust varv och rederi 1979	— 355
Övriga bolag	— 20
Risker för förskjutningar av beställningar, lägre fraktsatser och valutaförluster	— 200
Brist i eget kapital	—1 897

Utöver täckning av kapitalbristen erfordras att Kockums Varv erhåller en rimlig soliditet. Utgångspunkt bör härvid vara att Svenska Varvs-koncernens totala soliditet inte skall påverkas av införlivandet av Kockums Varv och rederirörelse. Svenska Varvs soliditet uppgår till ca

10 %. Om denna soliditetsnivå skall bibehållas behövs ett ytterligare kapitaltillskott av ca 700 milj. kr.

Sammanlagt erfordras för de företag som föreslås bli överlätna till Svenska Varv ett kapitaltillskott på 2 595 milj. kr. för att täcka kapitalbristen och ge Svenska Varv en rimlig soliditet. Det nämnda kapitaltillskottet bör tillföras på följande sätt.

Svenska Varv förutses komma att överta betalningsansvaret för det lån på 340 milj. kr. som staten lämnat till Kockums. Lånet bör kunna efterges. Riksdagens tillstånd härtill bör inhämtas. De beräknade förlusterna år 1979 för Kockums Construction och Kockums Energisystem om ca 20 milj. kr. bör kunna täckas inom ramen för de anslag som riksdagen har beviljat för sysselsättningsåtgärder i varvsregionerna (prop. 1978/79: 49, NU 1978/79: 17, rskr 1978/79: 115). 1 500 milj. kr. avseende inte realiserade förlustrisker bör lämnas i form av statliga garantier, s. k. värdegarantier. Återstående del av kapitaltillskottet, 735 milj. kr., bör tillskjutas kontant, varvid utbetalning får ske med hänsyn till Svenska Varvskoncernens (inkl. Kockums) likviditetssituation. Härvid torde beaktas att banklån om högst 400 milj. kr., som Kockums upp- tar för att täcka sitt likviditetsbehov de närmaste månaderna, skall återbetalas snarast efter statens övertagande av Kockums verksamheter. Likviditetsbehovet i Kockums Varv och rederi uppgår för år 1979 till mellan 600 och 800 milj. kr. Jag förordar alltså att fullmäktige i riksgäldskontoret bemyndigas att ikläda staten garantier till Svenska Varv till ett sammanlagt belopp av 1 500 milj. kr. Vidare förordar jag att ett bidrag av 735 milj. kr. lämnas till Svenska Varv, varav 500 milj. kr. anvisas på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 och 235 milj. kr. anvisas för budgetåret 1979/80 som reservationsanslag.

Tillskotten avses bli lämnade till Svenska Varv AB. Det ankommer på Svenska Varv att till de från Kockums förvärvade bolagen överföra så stor del av medlen att dessa bolags eget kapital kommer att motsvara det värde som åsatts aktierna i bolagen, dvs. 214 milj. kr.

Jag vill framhålla att de här förordade kapitaltillskottet, i likhet med vad som har gällt för de kapitaltillskott som har lämnats till Svenska Varv i enlighet med riksdagens beslut hösten 1978 (prop. 1978/79: 49, NU 1978/79: 17, rskr 1978/79: 115) avser att täcka endast underskotten i verksamheten t. o. m. år 1979. Förnyad prövning erfordras således inom ett år avseende hela den statliga varvskoncernen.

Kockums Industri AB med tillhörande bolag bör enligt vad jag tidigare har framhållit inordnas i Statsföretagskoncernen. Bolagen har tillsammans under åren 1976 och 1977 visat ett mindre överskott. För år 1978 beräknas preliminärt en förlust på drygt 110 milj. kr. Merparten av förlusten är hänförlig till bolagets verksamhet inom skogsbruksmaskiner.

Den kraftiga förlusten har medfört att gruppens soliditet har urhol-

kats. Denna har även tidigare varit låg, då gruppen i stor utsträckning finansierats med lån från moderbolaget Kockums AB. På tillträdesdagen beräknas skulden till moderbolaget uppgå till 165 milj. kr. Industrigruppens kapital och obeskattade reserver beräknas på tillträdesdagen till 60 milj. kr. En för år 1979 väntad förlust på ca 20 milj. kr. gör att endast 40 milj. kr. skulle återstå som eget kapital efter detta år.

En soliditetsförstärkning är därför nödvändig. Genom den nedvärdering av fordringar, uppgående till 165 milj. kr., på Kockums Industri som jag tidigare har förordat vid överlåtelse till Statsföretag kan motsvarande nedsättning av Kockums Industris skulder göras. Soliditeten för Kockums Industri skulle därmed vid utgången av år 1979 uppgå till ca 27 %.

En förutsättning för Statsföretags övertagande av Kockums Industri skall vara att Statsföretag inte kommer att belastas finansiellt/ekonomiskt genom denna åtgärd. Statsföretag bör erhålla medel från staten som är avsedda att täcka Kockums Industris beräknade förlust för år 1979 samt viss soliditetshöjning. Jag beräknar f. n. medelsbehovet här för till 50 milj. kr. Jag förordar att detta belopp anvisas som ett kapitaltillskott till Statsföretag på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1978/79. Beloppet är avsett att utbetalas till Statsföretag i anslutning till övertagandet av Kockums Industri.

Då behövlig tid för analys nu inte har stått till förfogande, kan det inte uteslutas att ytterligare medel kan behövas för att finansiera struktureringen av Kockums Industri samt ge företaget en soliditet anpassad till den framtida verksamhetens bedrivande. Skulle så visa sig bli fallet, är jag därför beredd att på framställning av Statsföretag ta upp frågan om ytterligare medel för ändamålet.

2.5 Anställningsgaranti för anställda vid Kockums Varv (Shipyard) AB

Riksdagen har i sitt senaste beslut angående vissa varvsfrågor (prop. 1978/79: 49, NU 1978/79: 17, rskr 1978/79: 115) gett regeringen till känna vad näringsutskottet i sitt betänkande har anfört beträffande anställningsgaranti för personal vid Svenska Varv AB m. m.

Utskottet hemställde om bifall till motionen 1978/79: 141 yrkandet 2 och anförde härvid att de anställda vid varven på de fyra stora varvs-orterna — Göteborg, Landskrona, Uddevalla och Malmö — skulle ges en anställningsgaranti och därmed garanteras fortsatt anställning t. o. m. år 1980. En lämplig metod för denna garanti var enligt utskottet den metod som användes vid omstruktureringen inom handelsstålsindustrin. Utskottet hänvisade i detta avseende till överenskommelser mellan Svenskt Stål AB och de fackliga organisationerna. Utskottet anförde slutligen att de anslagsramar som föreslogs för Svenska Varv AB och för speciella arbetsmarknadspolitiska åtgärder borde vara tillräckliga för

denna verksamhet. Några särskilda medel anslogs således inte för ändamålet.

Till följd av ett regeringsbeslut den 25 januari 1979 rörande anställningsgaranti pågår i enlighet med riksdagens beslut förhandlingar om att träffa avtal om anställningsgaranti mellan Svenska Varv AB och de fackliga organisationerna vid de inom den statliga varvskoncernen berörda varven. Dessa förhandlingar sker i nära kontakt med arbetsmarknadsmyndigheterna och omfattar nu anställd personal vid Götaverken Arendal AB, Götaverken Cityvarvet AB, Uddevallavarvet AB och Götaverken Öresundsvarvet AB. Arbetsmarknadspolitiska åtgärder, som utbildning, interna beredskapsarbeten m. m. avses komma att sättas in vid varven när produktionen inte ger möjlighet till full sysselsättning.

Under förutsättning av att staten övertar bl. a. varvet från Kockums AB enligt träffat preliminärt avtal bör enligt min mening efter overtagandetidpunkten även Kockums Varv (Shipyard) AB i Malmö omfattas av pågående förhandlingar om anställningsgaranti. Det ankommer på ledningen för Svenska Varv att vidta de åtgärder som härvid behövs.

Jag förordar att riksdagen bereds tillfälle att ta del av vad jag nu har anfört.

3 Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen *dels* föreslår riksdagen att

1. bemyndiga regeringen att godkänna avtalet mellan staten och Kockums AB om statens förvärv av Kockums varvsrörelse, m. m., i vad staten därigenom ikläder sig ekonomisk förpliktelse,
2. bemyndiga regeringen att överlåta från Kockums AB förvärvade aktier och andra tillgångar i enlighet med vad jag har förordat,
3. bemyndiga fullmäktige i riksgäldskontoret att — utöver tidigare lämnade garantier — för verksamhetsåren 1978 och 1979 ikläda staten garantier till Svenska Varv AB till ett sammanlagt belopp av 1 500 000 000 kr. avseende förlusttäckning för kundfordringar och fartygsproduktion,
4. bemyndiga regeringen att efterge det från Kockums AB till Svenska Varv AB överförda lånet om 340 000 000 kr.,
5. bemyndiga regeringen att, med upphävande av tidigare lämnade medgivanden, medge förenade fabriksverken att solidariskt med Kockums Air AB teckna borgen för lån till KB United Stirling (Sweden) AB & Co av 110 500 000 kr. jämte ränta,

6. till *Bidrag till Svenska Varv AB* på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 under fjortonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 500 000 000 kr.,
7. till *Förvärv av aktier m. m. från Kockums AB* på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 under fonden för statens aktier anvisa ett investeringsanslag av 20 000 000 kr.,
8. till *Bidrag till Svenska Varv AB* för budgetåret 1979/80 anvisa ett reservationsanslag av 235 000 000 kr.,
9. till *Kapitaltillskott till Statsföretag AB för att överta Kockums Industri AB* på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 under fjortonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 50 000 000 kr.,

dels bereder riksdagen tillfälle att ta del av vad jag anfört rörande anställningsgaranti för de anställda vid Kockums Varv (Shipyards) AB.

4 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar genom proposition föreslå riksdagen att antaga de förslag som föredraganden har lagt fram.

Bilaga

Sedan Kockums AB, nedan Kockums, påkallat förhandlingar med svenska staten, nedan staten, om ev. förvärv från statens sida av Kockumskoncernens tillgångar mot bakgrund av bl. a. koncernens framtida finansieringsbehov och efter det att sådana förhandlingar kommit till stånd, har denna dag med förbehåll för regeringens godkännande träffats följande

AVTAL

1.

Kockums överlåter till staten samtliga tillgångar, bl. a. aktier — med undantag av aktierna i Kockums Fastighets AB — andelar, fordringar och rättigheter, för en överenskommen fast köpeskilling av 20 miljoner (20 000 000: —) kronor jämte ett belopp svarande mot Kockums skulder per tillträdesdagen. I överlåtelsen ingår även samtliga framtida intäkter till Kockums i den mån de belöper på eller är att hänföra till tillgångar som omfattas av överlåtelsen.

Det så överlåtna specificeras och förtecknas per tillträdesdagen.

2.

Köpeskillingen erlägges sålunda:

1. Genom kontant betalning av 20 miljoner kronor snarast efter regeringens godkännande av detta avtal

2. Genom övertagande av samtliga Kockums skulder och förpliktelser per tillträdesdagen, utom styrelsearvoden belöpande på tiden efter tillträdesdagen.

Skulderna specificeras och förtecknas per tillträdesdagen.

3.

Tillträdesdag skall bestämmas i samråd mellan parterna och skall infalla senast den 1 juli 1979. På tillträdesdagen skall samtliga aktier och andelar överlämnas transporterade in blanco åtföljda av samtliga till aktierna hörande talonger och utdelningskuponger fr. o. m. innevarande räkenskapsår jämte övriga förekommande fordringsbevis, avtal och andra handlingar hänförliga till det överlåtna.

4.

Såsom bilagor till detta avtal fogas Kockums och de överlåtna dotterbolagens, nedan dotterbolagen, årsredovisningar för år 1977.

Kockums garanterar,

att Kockums och dotterbolagen i anledning av överlåtelsen iakttagit samtliga skyldigheter enligt gällande arbetsrättslig lagstiftning,

att Kockums och/eller dotterbolagen inte efter den 31 december 1977 och intill detta avtals undertecknande avhänt sig anläggningstillgångar inkl. firmanamn, varumärken, patent- eller licensrättigheter eller lämnat några pantförskrivningar, borgens- eller garantiåtaganden, pensionsutfästelser eller ingått andra åtaganden eller vidtagit handlingar i övrigt i annan mån än som utgör led i bolagets normala löpande verksamhet, och att så inte kommer att ske under tiden intill tillträdesdagen,

att Kockums och/eller dotterbolagen för närvarande icke är part i rättegångar eller skatteprocesser av väsentlig betydelse eller eljest är utsatta för andra tvistiga anspråk av väsentlig betydelse,

att vederbörlig information om Kockums och dotterbolagen lämnats industridepartementet och/eller dess företrädare om väsentliga omständigheter av betydelse för bedömningen av pågående arbeten, inneliggande order, lämnade offerter och pågående orderförhandlingar, samt

att Kockums och/eller dotterbolagen fram till dagen för avtalets undertecknande rätteligen har fullgjort sina betalningar.

Dessa garantier omfattar icke omständigheter som rimligen kunnat utläsas från information som industridepartementet och/eller dess företrädare före detta avtals undertecknande erhållit genom dokumentation från Kockums. Ej heller omfattas omständigheter varom Kockums styrelse saknat kännedom före detta avtals undertecknande.

5.

Kockums åtar sig att med statens medverkan genomföra den överenskomna överlåtelsen bl. a. genom

att formellt överlåta patent, varumärken och andra registrerade immateriella rättigheter i den utsträckning staten så önskar,

att söka erforderliga tillstånd och samtycken för aktie- och andelsöverlåtelser från berörda in- och utländska myndigheter, panthavare och motparter i konsortialavtal m. fl.,

att hos myndigheter, banker och andra motparter söka erforderliga tillstånd och samtycken för överföring av låne- och andra avtalsförpliktelser,

att verka för överföring av personalstiftelser från Kockums.

Kockums styrelse åtar sig att föreslå ändring av Kockums firma och Kockums åtar sig att ändra Kockums Fastighets AB:s firma senast vid nästföljande ordinarie bolagsstämma så att Kockums respektive Kockums Fastighets AB:s firma ej längre innehåller namnet Kockums eller beståndsdelar därav. Kockums medger för sin del rätt för staten att inregistrera firma med namnet Kockums för av staten helt eller delvis ägt företag.

Kockums åtar sig vidare att för ordinarie bolagsstämmor i Kockums och i dotterbolagen före tillträdesdagen för fastställande framlägga reviderade årsredovisningar för 1978.

6.

Staten åtar sig

att svara för Kockums samtliga skulder och förpliktelser per tillträdesdagen,

att medverka i sökandet av erforderliga tillstånd och samtycken enligt punkt 5,

att erbjuda Kockums anställda anställning hos av staten helt eller delvis ägt företag på per tillträdesdagen hos Kockums gällande ekonomiska villkor,

att tillse att nuvarande verkställande direktör i och styrelser för dotterbolagen beviljas ansvarsfrihet för den tid deras förvaltning omfattat under förutsättning att vederbörande revisorer tillstyrker detta,

att svara för genom överlåtelsen uppkommande kostnader för överföring av tillgångar, rättigheter, skulder och övriga förpliktelser, inne-

fattande jämväl kostnader som uppkommer hos Kockums efter tillträdesdagen till den del de är hänförliga till det överlåtna.

7.

Parterna skall under tiden intill tillträdesdagen i samråd dels förbereda överlåtelsen genom lämpliga åtgärder för förenklande av den samma samt dels bedriva rörelsen för att erhålla bästa möjliga resultat och bibehålla koncernens samlade tillgångar.

För det fall överlåtelsen på grund av uteblivna tillstånd, samtycken eller eljest ej kan omfatta samtliga tillgångar, rättigheter, skulder och övriga förpliktelser, skall parterna vidtaga åtgärder, vilka så långt som möjligt ger samma resultat som den här avtalade överlåtelsen.

Parterna skall komplettera detta avtal i form av tilläggsavtal utvisande köpeskillingens slutliga fördelning på det enligt punkt 1 ovan förvärvade och ävenledes när så i övrigt bedöms erforderligt.

8.

Staten äger fritt överlåta sina rättigheter och skyldigheter enligt detta avtal till av staten helt eller delvis ägda företag.

9.

Twist om tolkningen och tillämpningen av detta avtal får ej anhängiggöras i domstol utan skall avgöras av skiljemän enligt lag.

10.

Detta avtals giltighet är beroende av att regeringen — under förutsättning att riksdagen fattar härför erforderliga beslut — slutgiltigt godkänner detsamma.

Detta avtal har upprättats i två exemplar, varav parterna tagit var sitt.

Stockholm den

För svenska staten med förbehåll För Kockums AB
för regeringens godkännande

Innehåll

Proposition	1
Propositionens huvudsakliga innehåll	1
1 Inledning	2
2 Föredragandens överväganden	2
2.1 Kockums nuvarande organisation	2
2.2 Avtal mellan staten och Kockums	4
2.3 Åtgärder för de övertagna verksamhetsgrenarna	5
2.4 Finansiellt stöd	7
2.5 Anställningsgaranti för anställda vid Kockums Varv (Shipyards) AB	12
3 Hemställan	13
4 Beslut	14
Bilaga: Avtal mellan staten och Kockums	15